

ODPRTA TRIBUNA

Znanstvena univerza

Obe slovenski univerzi si že nekaj časa prizadevata, da bi se učinkoviteje notranje »prebudili« in si tako omogočili ustrežnejši status v družbi, pa tudi večji vpliv na njen razvoj; po drugi strani pa tudi uradna družba, ki je bila v zadnjem desetletju in več precej vzvišeno brezbrizna do svojih dveh univerz kot najmočnejših znanstvenih in najvišjih pedagoških središč, se v sedanji krizi že kar s pričakovanjem spogleduje s tema dvema ustanovama, ki naj bi širši družbi, ob tem pa tudi sami sebi, pomagali iz zagate. Tako je nastal ambiciozno zamišljen projekt, kako in kaj z univerzo danes in jutri, in dvodnevno posvetovanje v Krškem (19.–20. 11. 87) je skušalo ugotoviti, koliko je ta projekt domišljen, uresničljiv in mejniški med tem, kar je bilo na obeh univerzah neustreznega doslej, in tem, kar naj bi bilo spodbudnega v prihodnje. Posvet je potekal v obliki delavnic, torej praktično in neposredno. Na skupnem plenarnem zasedanju pa so nekateri izmed glavnih nosilcev prenove na univerzi spregovorili o njej tudi načelno. Tri takšna osrednja razmišljanja objavljamo v pričujoči številki, s to objavo pa bi radi spodbudili tudi širše zanimanje za pota in usodo naših dveh univerz.

Ur.

Prof. dr. Ivo Fabinc

1.

Prenova visokega šolstva je dolgoročen razvojen proces in poteka v zgodovinskem obdobju, ko prestopa naša družba iz ekstenzivnega v intenzivno gospodarjenje, in v času njenih prvih naporov, da se otrese duha zdaj že zahajajočega industrializma in da stopi na pot obvladovanja proizvodnih in upravljaljskih razmer, ki jih zahtevajo znanstvenotehnična revolucija in nove družbene potrebe. Prepletanje starega in novega, odmirajočega in nastopajočega, ne poteka v družbeni harmoniji, temveč v spopadih nasprotujočih si interesov in neenakih realnih pozicij v družbeni reprodukciji, ki sevajo tudi v razburljivo politično sfero. Nenehno zaostrovanje pogojev materialnega in kulturnega napredovanja, ki se izraža v gospodarski stagnaciji, brezposelnosti, notranjih in zunanjih bilančnih neravnovesjih, inflaciji in neenakem družbenoekonomskem razvoju, močno deluje na okolje, na življenje in na možnosti razvoja slovenskih in jugoslovanskih univerz.

Tudi univerzam v svetu ni prizaneseno. Kriza univerze po letu 1968 poteka hkrati s koncem t. im. zlatih in srebrnih let v svetovnem gospodarstvu. Silovit razvoj proizvodnih sil in objektiven pritisk v smeri potrjevanja medodvisnosti v svetovni reprodukciji je naletel na nepremostljivo zavoro

vplivnih egocentričnih interesov in preživele mednarodne gospodarske ureditve.

Odperta so velika »planetna« vprašanja brez odgovorov: od ekoloških do demografske eksplozije in kuge XX. stoletja. Mir v svetu je, kot kaže, nedosegljiv.

Valovi gospodarskih recesij, razpad svetovnega denarnega in finančnega sistema, zlom trgov surovin in naraščajoči protekcionizem oznanjajo začetek obdobja dolžniške krize, ki je za seboj potegnila tudi nas. To je bil tudi konec iluzij o lagodnih poteh iz nerazvitosti in iz posledic razvlečenih procesov slabo vodene industrializacije. Črni petek na svetovnih borzah pa je potrdil, da tudi razviti svet in najmočnejša gospodarstva v njem ne morejo več nekaznovano kršiti pravil finančnega obnašanja in zakonitosti. Posledice kriznega stanja v svetu so se za univerze pokazale v grobi »racionalizaciji« izobraževalnih sistemov in v zaviranju svoječasno razplamtele demokratizacije univerz. Vendar pa boj za mesto v svetovnem gospodarstvu podžiga ekspanzijo vlaganj v raziskovalno dejavnost vseh institucij, ki so bile in ostale sposobne, da napredujejo na čelnih linijah znanstvenotehnične revolucije. Sicer je odvisno od zelo različnih veljavnih družbenoekonomskih, izobraževalnih in raziskovalnih sistemov, vendar se v velikih linijah potrjuje in zaostruje pravi konkurenčni boj med nosilci teh dejavnosti, ob naraščajoči zahtevnosti uporabnikov njihovih storitev.

Dogajanja v povojnih letih so vsilila dvome o odpornosti priznanih tradicionalnih vrednot in avtoritet. Govorila so o nepreglednosti novih zunajšolskih vplivov na oblikovanje večkrat nasprotujočih si motivov, interesov in želja sodobnega človeka, o odporih proti enkrat za vselej spoznanim resnicam, ob sočasni naraščajoči potrebi nenehnega prežemanja z novimi informacijami in znanji, bolj v boju za obstoj kot zaradi oplemenitenja življenja.

2.

Univerza kot institucija se je vsem tem spremembam v glavnem prilagajala s časovno zamudo, hitreje v deželah z močno poudarjeno tržno regulativo (ZDA), počasneje v deželah s prevladujočim državnim intervencionizmom ali akademsko samoorganiziranostjo, v splošnem tržnem gospodarjenju (zahodna Evropa), in še počasneje v formalno tradicionalnih, vendar v bistvu v togo delujočih univerzah dežel t. im. realnega socializma. Teh splošnih trendov – razpoznavnih v kombiniranih oblikah tudi v našem iskanju organizacijskih rešitev s samoupravnimi značilnostmi – niso mogla spremeniti niti v levo ali v desno usmerjena gibanja nosilcev univerzitetnega življenja, čeprav so tako različni revolucionarni prebliski v študentskih vrstah iz leta 1968 ali v kitajski kulturni revoluciji pustili za seboj neizbrisne sledi v obliki družbenih klicajev, nekje pa tudi v oblikah družbenih travm ali v regresivnih potezah državnih in družbenih avtoritet. Vse to opravičuje tezo, da je razvoj vsake univerze moč razumeti za nazaj in za vnaprej le iz globalnega konteksta nacionalnih, razrednih in drugih družbenih dogajanj in gibanj v razsežnostih, ki presegajo lokalne meje. Ni splošno veljavnega modela univerz. Prava univerza je sad dolgotrajnega ustvarjalnega dela družbene okolice.

Splošen rezultat teh procesov in razmah nešteti novih oblik izobraževanja in raziskovanja je povzročil, da so univerze objektivno bile – tudi pri

nas – vedno manj sposobne, da vztrajajo pri ekskluzivni vlogi vseobsegajočega izvora znanja in nosilca znanstvene ustvarjalnosti in da so same postale sestavni del in hkrati vzvod veliko širšega kroga kulturnih dejavnosti v neprestanem spreminjanju, dograjevanju in revolucioniranju družbe svojega časa.

Ko so univerze izgubljale monopolen položaj, niso izgubljale pomena za družbe, v katerih so delovale. Prav v tem pa se izraža njihov posebni družbeni položaj, ki mu ni primerjave.

Globalni pogled na častitljivo, a vendar nenehno se obnavljajočo, čeprav pogostoma obotavljajočo se družbeno institucijo univerze, v svetu in pri nas, nam jo kaže na križišču silnic vzgojnega, izobraževalnega, znanstvenega in umetniškega sistema; ta vsebinsko presega vse meje, tudi tedaj, kadar je organizacijsko teritorializiran in zgodovinsko-čustveno vezan. To prav gotovo velja za Slovenijo, za procese nacionalnega in kulturnega osvobajanja. Na to križišče se prihaja od daleč in odhaja daleč. Če katerokoli od teh silnic, ki žarčijo iz križišča, zapremo ali eno razvijemo, univerza ni več prav univerza, ni več povezovalni dejavnik in spodbujevalec napredka, pač pa postaja vse bolj enostranska, prej ali slej vase zaprta šola. To opredelitev najdemo pri nas zapisano v kongresnih dokumentih (začeni z X. kongresom ZKJ in naprej), prav tako kot v znanstvenih in strokovnih delih, deklarativno pa celo v novi zakonodaji o usmerjenem izobraževanju. Univerza je v vseh teh velikih segmentih družbenega življenja nujno navzoča, če hoče opravljati katerokoli od svojih funkcij. Je v vsakem od njih, ne pa samo v enem.

3.

Kljub temu pa v praksi še ni odpravljena težnja po redukciji univerze na njeno sicer izredno pomembno izobraževalno funkcijo, in sicer ob zane-marjanju raziskovalne, še bolj pa umetniške in vzgojne funkcije. Tako se je univerza tudi razvijala, enostranski poudarki njene izobraževalne funkcije so jo efektivno potiskali v profil in delovanja srednje šole, utesnjevali v oblike raziskovalnega dela, ki so kaj hitro zagrozile z zasukom v rutinstvo. Univerza ne bi želela izločiti se iz celovitosti izobraževalnega in ne samo šolskega sistema, poudarja pa svojo posebnost v tem sistemu, prav tako kot dokazuje svojo posebnost v raziskovalnem in v drugih družbenih podsistemih.

Življenjski stil človeka današnjih dni in hitro zastarevanje pozitivnega znanja imperativno zahtevata nenehno, skozi vse življenjske stopnje trajajoče izobraževanje v vedno novih oblikah in vsebinah. Vendar prav posebnosti izobraževanja na raznih stopnjah zrelosti (učenca, dijaka, študenta, študenta delavca, študenta občana) zahtevajo, da se izloči stopnja univerzitetnega študija in poveže z drugimi funkcijami univerze, in še posebej z raziskovalno dejavnostjo. S tem se šele odpirajo prave možnosti, da vpliva univerza na prenovo izobraževalnega sistema v celoti, posebno srednjega šolstva. Univerza je sestavni del izobraževalnega sistema, vendar ne samo njega, in to je velika prednost zanjo in za izobraževalni sistem, če znamo to prednost izkoristiti.

4.

Prav tako kot v izobraževanju je univerza sestavni del širšega razisko-

valnega sistema, le da je ta še bolj odprt v slovenski, jugoslovanski in svetovni prostor. Splošno je priznано, da je prežemanje proizvodnje, gospodarjenja in družbenega upravljanja s presenetljivimi dosežki sodobne znanosti zakonitost obstoja v grobi tekmi v svetovni gospodarski areni. Že operativno spremljanje in izkoriščanje teh procesov – še bolj pa doseganje novih znanstvenih ugotovitev – zahteva intenzivno vključevanje visoko kvalificiranih strokovnjakov in predvsem raziskovalnih skupin v vse programe prenov gospodarstva in družbe v celoti, prenove, ki je diktat časa, v katerem živimo in eden osrednjih pogojev izhoda iz naše krize.

Velik znanstven potencial univerze – še ni niti dokončno ovrednoten in še manj izkoriščen – ima lahko v družbeni prenovi in na občutljivi tehtnici mednarodne konkurenčnosti odločilno vlogo.

Po eni strani vnašanje raziskovalnega duha v izobraževalni proces na univerzi, v pedagoško prakso njenih profesorjev in v učni proces njenih študentov ustvarja možnosti, da diplomant ni zgolj lovec na diplome in žrtev pedagoškega procesa, zasnovanega na memoriranju in mehničnem testiranju (po vzoru na že odvrženo japonsko prakso in na principe teorije filtra), temveč osebnost, sposobna, da razume okolje, v katerem deluje, da hitro absorbira nova znanja in da aktivno prilagaja sebe in svojo okolico novim delovnim in družbenim izzivom. Vse to še bolj velja za vse oblike pri doseganju višjih akademskih nazivov.

Po drugi strani univerza – ki ni zgolj slaba predavateljska – zahteva od svojih profesorjev, da obvladujejo fundamentalna znanja svojih disciplin, da razumejo obstoječe ali možne povezave teh znanj s prakso in da so v mejah danih možnosti usposobljeni za sodelovanje v raziskovalnih projektih, ki nastajajo zunaj univerze ali da sami inicirajo in vodijo projekte večjega družbenega pomena. To so točke, na katerih se povezujejo ali pa nasprotujejo interesi univerze in drugih pomembnih raziskovalnih enot, ki delujejo na določenih tehniških, družbenoekonomskih in kulturnih področjih ožje ali širše družbene stvarnosti. To je način, na katerega lahko univerza deluje na oblikovanje in razvoj celotnega raziskovalnega sistema, na programe tehnološke in družbene prenove.

Če je v sistemu stalnega izobraževanja potrebno spremeniti profil študentov, je v sistemu stalnega prenavljanja gospodarske in upravljalške strukture potrebno spreminjati tradicionalen profil profesorja in tradicionalno vsebino dela ter obliko organiziranosti univerze in njenih povezav z okoljem.

5.

Koncepta stalnega izobraževanja in nenehne gospodarske in družbene prenove sta še daleč od svojega splošnega priznanja in udeleženja na univerzi in v družbi, vendar že nakazujeta vsestransko medodvisnost razvoja univerze in družbenega razvoja, nujnost intenzivne interkomunikacije, priznavanje skupnih interesov, odpravljanje konservativnih oblik zapiranja vase, vgrajevanje kriterijev kvalitete in odprtosti v temelje obnašanja in odločanja na univerzi in v družbi.

Prenove in dolgoročnega razvoja visokega šolstva – o tem govori tudi naš projekt – zato ne moremo razumeti zgolj kot organizacijski premik ali kot ponavljanje reforme izobraževalnih programov, temveč kot globoko poseganje v družbene odnose, kot spreminjanje položaja visokega šolstva

v svetu, ki se hitro menja, kot vsebinsko preoblikovanje in razširjanje pojma visokega šolstva. Bolj ustrezno bi bilo govoriti o prenovi univerze, ki kot pojem pokriva specifično strukturiran družbeni sistem, se pojavlja in deluje drugače, kot to navadno domnevamo ob pojmu visokega šolstva.

Gledano s tega stališča, bi lahko podprli tezo, da v obdobju neposredno pred nami ne bi kazalo pretirano poudarjati nekatera sicer pomembna organizacijska vprašanja. Sem sodijo npr. občasna razmišljanja o oblikovanju novih univerz, o združevanju obeh slovenskih univerz ali o obveznem vpisu visokošolskih, ne pa tudi višješolskih organizacij v univerzo. O tem bo vsekakor tekla razprava tudi na našem posvetu. Vendar lahko zahteve po reorganizacijah te vrste zameglijo bistvena vprašanja glede razvoja na univerzi in vodijo pogostoma do visoke politizacije odnosov v družbi.

Res pa je, da v dosedanji praksi nismo vedno posvečali pozornosti specifičnim problemom nekaterih skupin institucij na univerzi (akademiji umetnosti, tehnični fakulteti). Prav zaradi tega bi bilo koristno že sedaj legalizirati usklajevalno funkcijo skupin interesno povezanih fakultet (visokih in višjih šol) znotraj sedanjih univerz.

Prav tako ni posebnih razlogov za uvajanje strogo institucionalizirane koordinacijskega organa med dvema univerzama, ker se je tudi ob fleksibilnih organiziranih razvilo uspešno sodelovanje obeh univerz v slovenskem univerzitetnem prostoru.

Tretman višjih šol v Jugoslaviji in v svetu je zelo različen. Ker splošne ocene, kakšen pomen so imele višje šole v preteklosti in ga imajo danes, ne zadostujejo, bi kazalo vprašanje v naslednjem obdobju pozorno preučiti s stališča uveljavljanja njihove specifične funkcije v izobraževalnem sistemu.

6.

Zato pa je tembolj pomembno menjati razmere na univerzi, tako da se usposobi za dolgoročni razvoj v smeri učinkovitega opravljanja svoje večplastne družbene misije. Zavest o potrebi prav tako označenega razvoja zadnja leta že dozoreva (na univerzi in v družbi) in se z vsakim dnem njena upravičenost še stopnjuje.

Ta se na univerzi izraža v naraščajočem spoznanju, da je prevzemanje polne odgovornosti za uspešno opravljanje funkcij, ki jih zahteva že čas, v katerem živimo, in še bolj leta, ki prihajajo, pogoj za lasten obstoj. Metafore, podane v sintezi osrednjega gradiva, označujejo, v katero smer naj se giblje univerza.

Iz te samozavesti izhaja tudi edino možna osnova za samoorganiziranje in za urejanje svojega položaja v družbi; ne na temelju zaprtosti in obnavljanja preživetih monopolnih tendenc, temveč predvsem na temelju odprtosti in priborjene kvalitete dela, ob spoštovanju sprejemljivih pravil ekonomske racionalnosti. Obstoječe tendence še ne pomenijo, da je proces končan, potrebno bo še premagovanje inercije, obvladovanje pojavov brezperspektivnosti in izgubljenosti, nadomeščanje zamujenega časa in še več tega.

Samoorganiziranost univerze v tem kontekstu pomeni po eni strani krepitev strokovne odgovornosti fakultet za njihovo programirano izobraževalno in raziskovalno delo, za njihove integrirane izobraževalno-raziskovalne programe, ki se dopolnjujejo z razširjenimi pravicami glede odločanja

novih osrednjih univerzitetnih organov, ki prevzemajo del strokovne odgovornosti, medtem ko so jih doslej nosile zunajuniverzitetne institucije. Smisel tega, tako strukturiranega univerzitetnega sistema, ni vračanje na kakšno visoko centraliziran organizem niti ne njegovo usmerjanje na nefunkcionalno decentraliziranje. Pač pa je v razširjanju prostora za ustvarjalno dejavnost vseh njegovih elementov in univerzitetne skupnosti kot celote. Prožnost sistema – to je na ožjem področju zagovarjal že X. kongres ZKJ, a v praksi ni uresničena – naj zagotavlja njegovo odprtost za novo, ki nastaja znotraj sistema ali se pretaka iz njegovega ožjega in širšega okolja. Po drugi strani pomeni samoorganiziranost univerze krepitev samoupravnih odnosov, ki upoštevajo večkrat tudi v zakonih zanemarjene specifičnosti družbene strukture na fakultetah in na univerzi in potrjujejo tripartitni sistem upravljanja v fakultetnih svetih in v univerzitetnem svetu. Vendar pa ga racionalizirajo in osvobajajo nepotrebne vpletanja v vse procese odločanja na vseh ravneh univerzitetnega odločanja. Samoupravna organiziranost naj bi zagotavljala – ob vseh razumljivih nasprotjih interesov na sami univerzi in okoli nje – oblikovanje družbene moči na fakultetah in na univerzi, ki ne bo slonela na odprtih ali prikritih mehanizmih prevlade katerekoli družbene strukture na univerzi ali zunaj nje. Izključno meritokratska univerza je prav tako nesprejemljiva kot spogledovanje z zapoznelimi reminiscencami na kitajsko kulturno revolucijo. Z državnim in birokratskim intervencionizmom prežeta univerza je prav tako nesprejemljiva kot nostalgično oziranje nazaj na hipotetično avtonomijo univerz iz prejšnjih stoletij.

Veliko tega pa bo treba še premisliti o uresničevanju samoupravne družbene logike v občutljivih odnosih med drugače pojmovanimi profesorji in prav tako drugače definiranimi študenti v drugače oblikovanem izobraževalno-raziskovalnem delu na univerzi; prav tako tudi o položaju fakultet v univerzitetnem sistemu. Od tega bo odvisno tudi razumevanje odnosov svobodne menjave dela z univerzitetnim okoljem in oblikovanje učinkovitega in obvezujočega samoupravnega odločanja na ravni univerzitetnih svetov.

Že sedaj pa je mogoče zakonsko sankcionirati oblikovanje strokovno odgovornih pedagoško-znanstvenih kolegijev na fakultetah in pedagoško znanstvenega sveta na ravni univerze z možnostmi širjenja njihovih odgovornosti.

Prav tako je že sedaj možno potrditi odgovornost in povzdigniti družbeni ugled dekanov fakultet in rektorjev univerz v upravljanju z univerzo.

V tako zastavljenih odgovornostih bi lahko opustili sedanjo vsebino pri delovanju osrednjih habilitacijskih komisij na univerzah, s tem da bi nujno potrebne skupne postopke habilitacije vodili prek fakultetnih organov, razen za najvišje nazive, kjer se pojavljajo mnenja, da bi jih – podobno kot še v mnogih deželah – podeljevali na najvišji ravni v Socialistični republiki Sloveniji in s tem poudarili njihovo veliko strokovno, družbeno in etično odgovornost v socialistični samoupravni družbi. Oblikovanje profesionalnega kodeksa časti in specifičnih visokokvalificiranih arbitražnih teles bi odprlo nove poglede na pravice in odgovornosti delavcev in študentov na univerzi.

7.

Samoorganiziranost univerze in njena orientacija na učinkovitejšo opravljanje svojih funkcij nista sama sebi namen. Dejavnost univerze mora biti družbeno ovrednotena. Tržni mehanizem v svoji preprosti različici ponudbe in povpraševanja na teh področjih ni uporaben. Vodi celo v naši praksi do stroškovnega koncepta izobraževalnih in raziskovalnih storitev, ki zanika – v nasprotju s teoretičnim spoznanjem in s številnimi deklaracijami – znanje, znanost in ustvarjalnost kot vedno bolj odločilne dejavnike vsakega družbenega razvoja. Žal ne gre za prehodni pojav, temveč za konstanto, *predvsem* v zvezni ekonomski politiki, ki se še zaostrojuje zaradi vztrajanja pri konceptu univerze kot visokega šolstva, ne pa kot integralne izobraževalno-znanstvene ustanove.

Univerza se zaveda, da bi bilo vračanje na proračunsko financiranje njenih dejavnosti korak nazaj, zaveda pa se tudi omejenih možnosti, da zgolj s pogodbenimi odnosi, ki ne zagotavljajo kontinuitete proizvodnih linij, reši svoje probleme financiranja. Sedanji sistem družbenega financiranja ne pokriva učinkovito odvijanje integriranih izobraževalnih in raziskovalnih programov posameznih fakultet, kompleksni profil univerz, h kateremu težimo, ki pa se še na sami univerzi niso uveljavili in pokazali v programiranju svojih dejavnosti.

To je eno najtežjih vprašanj v dolgoročnem razvoju univerze; vzvratno močno vpliva na koncept samoorganiziranosti univerze in potrjuje vso težo pri urejanju položaja univerze v družbi na načelih svobodne menjave dela v nestabiliziranem gospodarstvu in družbeni krizi, ki traja. To je globlji razlog, zaradi katerega bo univerza vedno podpirala resne napore za urejanje gospodarskih in političnih razmer v ožji slovenski in v jugoslovanski družbi.

8.

To pa je tudi razlog, da bo univerza s svojimi stališči upravičeno želela biti aktivno navzoča tudi v pripravi stališč in določanju bilančnih poročev, na temelju katerih se odloča usoda njenih stalnih proizvodnih linij, in temeljnih pogojih obstoja in razvoja, to pa sedaj zaradi razbitosti in nezadostne notranje povezanosti univerzitetnega sistema in zaradi ločenih linij vključevanja univerze v dvojni sistem interesnih skupnosti ni mogoče.

Zato kaže, da bi zaradi večje učinkovitosti in preglednosti sistema financiranja kazalo oblikovati enovito skupnost za potrebe univerze, če se že ne bi odločili, da univerza sama organizira in vodi koordinacijsko telo s podobnimi funkcijami.

Vendar pa nobena organizacijska shema ne more nadomestiti nujnosti, da se vsi na univerzi, v vseh njenih enotah in na vseh področjih zavemo, da smo tudi sami potrebni prenove in da jo lahko izvedemo le sami resnično učinkovito (glede na metodo dela) in uspešno (glede na cilj). Prebuditi se mora tekmovalni zagon, kjer ga ni, ali pa ga moramo okriliti, kjer že je. Univerza se mora sama usposobiti za tekmovanje v gospodarskem izrazoslovju, za svojo konkurenčnost, za doseganje dinamično dojemane racionalnosti. Zato tudi zahteva odstranitev ovir v svojem ustvarjalnem delovanju, kot to žele tudi drugi delujoči subjekti v gospodarstvu in drugod; želi se opirati na različnost, ne na povprečnost svojih programov; kroženje študentov med univerzami sprejema kot izziv razmišljanjem o »evropskem« študiju.

dentu; sprejema in podpirati želi kroženje svojih profesorjev, želi osvobajati najboljše za vrhunsko ustvarjalno delo; priznava nujnost obnavljanja svojih struktur po vseh kriterijih, ki vodijo k boljšemu; modernizirati hoče svoje poslovanje; zaveda se, da je nujno uvajati novo informacijsko tehnologijo, kjerkoli je uporabna. Nastopa disciplina ekonomike univerzitetnih dejavnosti in čas, ko bo – kot je nekdo napisal – sodobni profesor in znanstvenik imel v sebi vgrajeno tudi sposobnost zanesljivega svetovalca in večšega poslovneža.

Mogoče se nam zdi, da so takšna razmišljanja nekoliko prenapeta in da podcenujejo pomen delitve dela in specializacije za razna opravila na univerzi. Morda je to tudi res. Vendar gre predvsem za spreminjanje miselnosti, za odklanjanje politike čakanja, za beg pred cinizmom in za svojevrsten odpor proti drsenju navzdol. O dolgoročnem razvoju univerze in vseh njenih delov ne smemo niti razpravljati, kaj šele da bi ga oblikovali v duhu stagnacije in elitne resignacije; ta je bil od nekdanj tuj pravim univerzitetnim okoljem. Tudi naš projekt bo po dosedanjih uvodnih taktih lahko zaživel v univerzitetni bazi le, če ga ona sama sprejme kot svojega in če bosta tudi vodstvi obeh univerz nenehno spodbujali delo projekta in izkoriščali njegove znanstvene in praktične dosežke pri izpolnjevanju svojih zahtevnih tekočih in dolgoročnih nalog. In dodajmo: če ga bodo drugi družbeni deli sprejeli med svoje instrumente boja za finančno konsolidacijo, stabilizacijo gospodarstva in družbeni razvoj.

Naš posvet bo – prepričan sem – povedanemu dodal še marsikatero, še bolj odločno se bo izrazil o posameznih odprtih vprašanjih, ki smo jih ponudili v razpravo ali jih bo razprava prinesla na dan. Verjamem, da bo to resnična pomoč pri reševanju nekaterih zelo aktualnih vprašanj, še posebej pa pri pripravah za noveliranje zakona o usmerjenem izobraževanju; ob pravem času pa tudi zakona o visokem šolstvu ali zakona o univerzi, morda pa tudi preoblikovanega statuta univerze, seveda ob odločilni spodbudi in sodelovanju delavcev na univerzi v vseh stopnjah, ko nastajajo ti dokumenti.

Naš posvet pa bo s svojimi stališči zagotovo podprl Skupščino SR Slovenije v ustavni razpravi, še posebej o ustavnih amandmajih, ki se nanašajo na izobraževalni sistem.

Številni sogovorniki univerze v gospodarstvu, v drugih izobraževalnih in raziskovalnih organizacijah in v družbi kot celoti bodo sprejeli in razumeli tako v naprej zavrto, živo univerzo, ki želi odpirati sebi in drugim nove spoznavne vidike in prostore delovanja. To je klima, ki jo bolj kot kadarkoli potrebujeta slovenski univerzi, da bi razcveteli svojo ustvarjalno moč in slovenska, socialistična in samoupravna družba, da bi dosegla svojo pre-novo, brez katere ni enakopravnega vstopa v svet in novo stoletje.

Krško, 19. 11. 1987